

cadrul secției de artă a ARLUS, ținute de către Ion Sava, asiduu frecventate de generația lui Liviu Ciulei. Aflăm povestea nașterii celebrului Teatru Odeon: "Inginerul Liviu Ciulei și-a ținut promisiunea, copiii săi, îndrăgostiți de teatru, aveau o scenă a lor". Liviu Ciulei este foarte discret în privința vieții sale personale, în mărturisirea stărilor sufletești trăite în momentele grele, când a fost victima unor vremuri tulburi. Nu afișează resentimente, nu provoacă răfueli. Starea dramatică a acelor clipe de cumpănă o aflăm din confesiunile celor care i-au fost aproape: "Era foarte deprimat - ne spune Clody Bertola -, în primii ani după închiderea Teatrului Odeon, îl încurajam tot timpul «Ai răbdare, o să vină un moment când vei putea lucra»". Este evocată întâlnirea decisivă cu Lucia Sturdza Bulandra, care reușește să-l impună ca regizor în pofida opresiunii politice și a invidiei unor colegi. Pagini ample sunt dedicate "reformativului teatrului românesc". Comențarii substanțiale subliniază importanța eseului exploziv "Teatralizarea picturii de teatru" din 1956 și spectacolului-manifest al reatralizării teatrului, **Cum vă place**, din 1961, "actul de naștere al școlii moderne de regie românească", despre care un strălucit reprezentant al ei, Lucian Pintilie mărturisea: "Noi toți ne tragem din **Cum vă place**". Într-o suită de analize pertinente, Ileana Berlogea urmărește maturizarea acestui talent o dată cu confruntarea cu marele repertoriu și cu trupe de elită. Se fac considerații asupra modului cum s-a

născut spiritul Teatrului "Bulandra", care a devenit una dintre cele mai mari companii europene. Este prezentat saltul către *teatrul mare* al acestei citadele prin spectacolele lui Liviu Ciulei și ale regizorilor pe care i-a chemat să monteze: Lucian Pintilie, Radu Penciulescu, David Esrig, Crin Teodorescu, Valeriu Moisescu, Andrei Șerban, Cătălina Buzoianu, Alexandru Tocilescu. Sunt înregistrate turneele de triumf cu **Danton**, **D'ale carnavalului**, **Nepotul lui Rameau**, **Leonce și Lena**, **Opera de trei parale**, prezentate la Paris, Moscova, Amsterdam, Edinburgh, Florența, cu un succes extraordinar. Autoarea surprinde expresiv demersul artistic original al regizorului, recrează atmosfera unor realizări excepționale ale regizorului în străinătate, la Schiller Theater, la Freie Volksbühne din Berlin, la Kammer-spiele din München, la Essen, Düsseldorf, Göttingen, la Old Tote din Sidney sau la Théâtre National de Chaillot din Paris. Sunt consemnate și două premiere absolute pentru teatrul românesc. Liviu Ciulei este primul regizor care montează în Australia, fiind încununat cu Premiul Criticii. Sub conducerea sa, o trupă românească (Teatrul "Bulandra") dă, pentru prima oară, reprezentații în S.U.A., într-un turneu de triumf cu **O scrisoare pierdută** de Caragiale și **Elisabeta I** de Paul Foster.

Ileana Berlogea fixează reперele acestei creații remarcabile în dialogul cu teatrul lumii, prezentând pe larg activitatea regizorului în America, la Arena Stage, unde este prezent, din

1980, în toate stagiunile, ajutând ca acest teatru să devină una dintre cele mai bune instituții americane, apoi ca director la Guthrie Theater din Minneapolis, care-l face pe cronicarul Mel Gussov de la "New York Times" să scrie: "Micului panteon de mari regizori contemporani trebuie să-i adăugăm numele lui Liviu Ciulei. Împreună cu Peter Brook și Jerzy Grotowski, acest regizor este un adevărat inovator în domeniul teatrului".

În atenția Ilenei Berlogea intră și rezența lui Ciulei pe afișele celor mai importante teatre lirice din lume, la Cardiff, Chicago, Florența, Covent Garden, New York, Spoleto, unde intră în competiție cu mari regizori de operă.

Câteva pagini emoționante sunt dedicate întoarcerii din exil a lui Liviu Ciulei după decembrie '89, când, celebrându-i revenirea acasă, tinerii actori îl numesc pe artist "Visul și deșteptarea noastră"; ministrul Culturii de atunci, Andrei Pleșu, în discursul său a spus: "Întoarcerea lui Liviu Ciulei nu este a fiului risipitor, fiii risipitori suntem noi, fiii lui".

Acest documentar se încheie cu un epilog-declarație de dragoste prin care autoarea își exprimă admirația pentru opera artistului: "El este *creatorul* cu literă mare, cel mai adevărat creator al artei spectacolului (...) Poate a fost nefericit pentru că toate construcțiile lui sunt supuse eroziunii, dispărând o dată cu stingerea luminilor, dar durerea lui a însemnat și înseamnă bucuria noastră".

Ludmila Patlanjogu

Vlad Mugar - Seducătorul peregrin

După lectura celor peste 250 de pagini resimțim, o dată cu autoarea, Florica Ichim, nevoia să ne exprimăm "o imensă recunoștință pentru orele minunate trăite în preajma operei și a făpturii sale". Vlad Mugar, în dialogul său cu Florica Ichim, mărturisește despre sine cu o sinceritate necruțătoare: "Cred că nu sunt un orgolios, cred că nu sunt un om rău, cred că nu sunt deloc răzbuțător, cred că am caracter, cred că sunt generos și cred în oameni. Cred că n-am voință, cred că fac concesii din slăbiciune, nu din

oportunism, cred că n-am curajul să transpun în artă tot ceea ce am crezut, cred că mai am timp, cred că n-am reușit să-mi împlinesc cariera în măsura în care și-a împlinit-o cu un singur spectacol - chiar cu un singur spectacol - Tadeusz Kantor, cred că am fost fericit în viață, cred că am o nevăstă pe care mi-a trimis-o mama, cred că am fost cartofor, cred că am muncit mult, că am pierdut timp, cred că am fost blestemat să fiu peregrin, hai să zic un nomad, cred că nu sunt un aventurier, decât foarte rar, dar atunci decis, dovadă plecările

(...) Cred că am îmbătrânit, dar că gândesc mai tânăr decât acum 25 de ani". Vlad Mugar nu povestește, ci retrăiește. Desfășurarea amintirilor este eruptivă, cu rupei spațio-temporale, apropiindu-ne de o ființă tumultuoasă, frenetică, dar și rafinată și sensibilă. Aceste confesiuni pun în mișcare o lume care ne prinde în vraja ei și la care participăm fascinați. Eroii sunt figuri celebre din viața culturală, socială, politică: Camil Petrescu, Nicolae Bălățeanu, Mihai Popescu, Aura Buzescu, Sică Alexandrescu, Liviu Ciulei, Radu Beligan,

Ileana Predescu, Victor Rebengiuc, Silvia Popovici, Gina Patrichi, Constantin Rauțchi, George Constantin, Cozorici, Brook, Strehler, Maxim Berghianu, Bârlădeanu, Constanța Crăciun, Nicolae Ceaușescu... În compania lor, Vlad Mugur pare un erou de roman. Astfel aflăm că venirea pe lume i-a fost anunțată bunicului său într-o ședință de spiritism a discipolului lui Hasdeu, unde i s-a spus că "va avea o fiică ce va naște un copil în care se va reincarna chiar el. Și i s-a mai spus că,

frica de încarcerare, frica de a nu-ți pierde viața". Din biografia sa face parte și drama exilului. Dezgustat de atmosfera timpului, terorizat de faimoasele Teze din iulie 1971, ale Plenarei C.C. a P.C.R., cu efecte dramatice asupra culturii române, părăsește țara și pleacă în Italia. Dificultățile adaptării au fost tragice. Cercul elitelor, care-l primise cu entuziasm atunci când venise în turneu cu spectacole montate în România, acum îl privește cu rezerve. Se izbește de ipocrizia Occidentului, indiferent la evenimentele reprobabile care se petreceau dincolo de Cortina de fier. E obligat să supraviețuiască printre cărți, în vreme ce soția sa, Magda Stief, calcă rufe într-o lavanderie. Singura speranță îi rămâne "biserica din vecinătate, Santa Maria Novella, unde mă rugam și aruncam ultima liră". Artistul evocă acel timp al disperării, fără resentimente, cu o înțeleaptă împăcare cu sine: "Ei nu au înțeles că Ceaușescu este un monstru decât în ultimii ani. Am luptat ca să-mi câștig dreptul de a profesa ca regizor, am știut ce este suferința". Vlad Mugur a înțeles că acoperirea cu adevăr, în viață și pe scenă, cere curaj și sacrificiu. De fiecare dată, când este opresat de vremuri turburi, încearcă să reziste prin artă. În momente confuze și violente, utopia unității dintre om și lume, prin cultură și teatru, este, pentru artist, o speranță. Mărturisirile sale ne redau atmosfera unor spații ale spiritualității, al căror constructor a fost: Naționalul din Craiova, unde este repartizat după absolvirea Institutului, împreună cu o parte a Promoției de aur; Naționalul din Cluj, al cărui animator a fost între anii 1964 și 1969; perioada fertilă dintre anii 1982 și 1987, când conduce, la München, un teatru subvenționat de stat și are posibilitatea să lucreze cu o echipă permanentă; directoratul de la Teatrul Giumești, după 1989, ce a însemnat o nouă epocă în viața acestei instituții, căreia regizorul îi schimbă numele în Odeon; momentele de strălucire, prin prezența și spectacolele sale, ale Teatrului Maghiar din Cluj, Teatrului Tineretului din Piatra Neamț și, din nou, Teatrul Național din Craiova. Vlad Mugur și Florica Ichim ne invită, pentru prima dată, în laboratorul unor spectacole antologice, care au schimbat fața teatrului românesc, multe dintre ele, de rezonanță internațională: **Caligula, Visul unei nopți de vară, Ifigenia în Aulis, Mincinosul, Slugă la doi stăpâni, Așa este (dacă vi se pare)**. Cel care a creat noi

forme de artă teatrală, viziuni scenice deschizătoare de drumuri oferă în acest schimb de replici pasionant și o artă poetică a profesiunii de regizor, o profesiune de elită, în concepția sa, cu o condiție aspră. Sunt reflecții admirabile despre teatru, despre cultură, despre artă, dar și despre oameni, exprimate într-un rafinat stil aforistic. "La vorbă cu Vlad Mugur" se impune ca un document neprețuit de teatrologie, dar și ca un document uman. "Efemerul din clipă" are parfum, sunt și cancanuri, și anecdote care fac deliciul cititorului. Vlad Mugur schițează cu subtilă ironie și o comedie umană cu răfuieli, cabale, lașități, invidii, intrigi ale acestor cincizeci de ani de teatru. El demistifică, răstoarnă opinii constituite despre oameni și evenimente, relevă aspecte mai puțin cunoscute tulburându-ne clișeele, prejudecățile, rețetele.

Pe de altă parte, sunt schițate portrete memorabile: "Doamna Aura Buzescu era opusul lui Bălățeanu. Era perfecțiunea. El era nonșalanța..."; "Gina era o torță. Se consuma violent."

Ne captivează pagini încărcate de tandrețe și duioșie pentru ființe iubite: Luiza Mugur, mama, căreia i-a pus pe piept, înainte de a fi îngropată, textul cu **Nunta lui Figaro**, pentru "că aceasta prețuisese mult spectacolul"; Magda Stief, soția sa, "fata bună și frumoasă"; Aura Buzescu, profesoara, "marele meu noroc"; Camil Petrescu, prietenul, cu "râsul, glumele, poveștile, considerentele lui, câteodată pline de subiectivitatea genului".

Sentimentul, la sfârșitul lecturii acestui volum (publicat ca supliment al revistei "Teatrul azi", cu sprijinul Ministerului Culturii și al Teatrului Național din Craiova) este că am existat mai aproape, cu gravitate, umor și melancolie, de o viață împlinită, aureolată. Ne despărțim cu emoție de regizorul Vlad Mugur și de criticul Florica Ichim, urmăriți de secvența ieșirii din scenă, regizată de el însuși în închipuire: "De curând, mă-ntorceam plictisit, eu care nu mă plictisesc niciodată, de la Salzburg spre München. Acasă, m-am aruncat în fața televizorului. Pe ecran, câteva perechi de tineri în doliu dansau și cântau în coșciuge, se căsătoreau pe morminte. Dacă tot mă-ntorc mereu, poate mi-a fost dat să și mor la München. Ce frumos ar fi să mor, căsătorindu-mă, dansând cu soția mea pe morminte".

Ludmila Patlanjoglu

La vorbă cu VLAD MUGUR

într-o altă existență, a fost un bandit din Italia, care și-a omorât soția, apoi un scriitor din Pleiade, pe nume Agrippa d'Aubigné. Deci, copilul fiind eu, înseamnă că în mine s-au reincarnat un bandit din Italia, care și-a omorât soția, scriitorul Agrippa din Pleiade și bunicul meu". Regizorul face parte dintr-o familie de artiști și intelectuali iluștri în cultura română. Constantin Grigoriu, bunicul dinspre mamă, a înființat Opereta Română, iar Gheorghe Demetrescu Mugur, bunicul după tată, a fost profesorul regelui Carol al II-lea, directorul Fundațiilor Regale și al Radiodifuziunii Române. Vlad Mugur și cei apropiați lui s-au confruntat cu extremele crâncene ale istoriei. Au cunoscut frica "nu numai cea camusiană, care se trage din burtă, ci frica de a nu fi auzit chiar când nu spui nimic,